

**EXAMENUL NATIONAL DE DEFINITIVARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

**PROGRAMA
PENTRU
RELIGIE ROMANO-CATOLICĂ
(DE LIMBA ROMÂNĂ)**

**- București -
2020**

A. Notă de prezentare

Prezenta programă se adresează profesorilor care susțin examenul național de definitivare în învățământul preuniversitar în specializarea *Religie Romano-Catolică (de limba română)*. Conținutul și structura programei sunt elaborate în așa fel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educațional. Programa este elaborată în acord cu programele școlare în vigoare din învățământul preuniversitar pentru disciplina religie. Competențele și conținuturile din programă sunt proiectate în conformitate cu abordarea curriculară sistemică în realizarea activităților didactice, specifice disciplinei.

Absolvenții facultăților de profil și profesorii care susțin examenul la disciplina *Religie Romano-Catolică (de limba română)* pot preda în învățământul preuniversitar disciplina *Religie Romano-Catolică (de limba română)* și *Discipline Teologice de Specialitate*, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Programa a fost structurată astfel încât să abordeze conținuturi ale disciplinei de specialitate din următoarele domenii teologice: *Teologie biblică, Teologie sacramentală, Teologie spirituală*, precum și din domeniul *Didacticii disciplinei și a metodicii predării Religiei*.

Aspectele fundamentale vizate prin prezenta programă operaționalizează profilul absolventului de învățământ secundar superior, filiera teologică, urmărind:

- cunoașterea conținuturilor fundamentale și a principalelor tendințe în evoluția predării disciplinei *Religie Romano-Catolică (de limba română)*, precum și a *Didacticii disciplinei și a metodicii predării Religiei*;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- demonstrarea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare necesare realizării actului educațional.

B. Competențe specifice profesorului de religie

Programa vizează, pe lângă conținuturile științifice și cele de *didactică a disciplinei și a metodicii predării religiei*, anumite competențe specifice profesorului de *Religie Romano-Catolică (de limba română)*, competențe pe care acesta trebuie să și le dezvolte și probeze pe parcursul desfășurării activității didactice. Într-o formulare sintetică, aceste competențe sunt:

- operarea cu adevărurile fundamentale de credință și cu elementele de didactică și de metodică a predării religiei, într-o varietate de contexte educaționale;
- organizarea situațiilor de învățare și a celor educaționale, în general, în conformitate cu valorile morale și spirituale specifice disciplinei Religie;
- aplicarea principalelor documente școlare reglatoare în vigoare – planuri-cadru, programe școlare, programe pentru examene naționale – în conformitate cu specificul acestora și al contextului educațional;
- proiectarea activității didactice prin valorificarea conexiunilor logice dintre elementele din structura planurilor-cadru de învățământ (de ex.: relațiile dintre disciplinele din aria curriculară Om și societate) și a celor din structura programelor școlare (de ex.: relația dintre competențele specifice, conținuturile învățării, exemplele de activități de învățare, evaluarea rezultatelor învățării elevilor)
- organizarea procesului didactic, valorificând elementele de proiectare, specificul contextului, precum și strategiile didactice orientate spre obținerea unui climat educativ stimulat și eficient
- evaluarea rezultatelor învățării elevilor, prin utilizarea de strategii și instrumente de evaluare adecvate documentelor curriculare în vigoare;
- adecvarea demersurilor didactice la particularitățile de vârstă și la specificul dezvoltării cognitiv-afective a elevilor;
- valorificarea în demersul didactic a relațiilor trans-, inter-, intra- și multidiscplinar;
- comunicarea didactică empatică și eficientă, în contextul activităților specifice disciplinei Religie.

C. Tematica la disciplina de specialitate

Domenii teologice:

1. *Teologie biblică*
2. *Teologie sacramentală*
3. *Teologie spirituală*

D. Tematica pentru didactica disciplinei și metodică predării Religiei

C. 1. TEOLOGIE BIBLICĂ

1. **Sfânta Scriptură** – generalități (Cristos – Cuvântul unic al Sfintei Scripturi; Inspirația și adevărul Sf. Scripturi; Duhul Sfânt, interpret al Scripturii; Sfânta Scriptură în viața Bisericii; Canonul Scripturilor)
2. **Pentateuhul** – teme centrale: Creația; Legământul; Exodul; Legea
3. **Mesianismul în literatura profetică**
4. **Rugăciunea în literatura sapiențială a Vechiului Testament:** Cartea psalmilor
5. **Evanghelia lui Isus Cristos** în versiunea lui Matei, Marcu, Luca și Ioan
6. **Cartea Faptele apostolilor:** Comunitatea primară; Nașterea și dezvoltarea Bisericii
7. **Teme teologice în scrisorile Sf. Paul:** Păcatul; Legea; Mântuirea; Ecclesiologia; Escatologia

C. 2. TEOLOGIE SACRAMENTALĂ

1. Misterul pascal în timpul Bisericii

Liturgia – lucrare a Sfintei Treimi

Misterul pascal în sacramentele Bisericii

2. Celebrarea sacramentală a misterului pascal

A celebra liturgia Bisericii

Diversitate liturgică și unitate a misterului

3. Sacramentele inițierii creștine

Sacramentul Botezului: Botezul în economia mântuirii; Celebrarea sacramentului Botezului; Celebrantul și beneficiarul sacramentului Botezului; Necesitatea Botezului; Harul Botezului

Sacramentul Mirului: Mirul în economia mântuirii; Semnele, ritualul și Roadele Mirului; Celebrantul și beneficiarul sacramentului

Sacramentul Euharistiei: Euharistia, izvor și culme a vieții bisericești; Numele dat acestui sacrament; Euharistia în economia mântuirii; Celebrarea liturgică a Euharistiei; Jertfa sacramentală: aducere de mulțumire, memorial, prezență; Ospățul pascal; Euharistia – cheazășia slavei viitoare

4. Sacramentele de vindecare

Sacramentul Pocăinței și al Reconcilierii: Numele dat acestui sacrament; Un sacrament al Pocăinței după Botez; Convertirea celor botezați; Pocăința interioară; Multiplele forme ale pocăinței în viața creștină

Sacramentul Pocăinței și al Reconcilierii: Actele penitentului; Celebrantul acestui sacrament

Roadele acestui sacrament; Indulgențele; Celebrarea sacramentului Pocăinței

Ungerea bolnavilor: Temeiurile sale în economia mântuirii; Celebrantul și beneficiarul acestui sacrament; Celebrarea acestui sacrament; Roadele celebrării acestui sacrament; Viaticul, ultimul sacrament al creștinului

5. Sacramentele de slujire a comuniunii

Sacramentul Preoției: Sacramentum Ordinis; Sacramentul Preoției în economia mântuirii;

Cele trei trepte ale sacramentului Preoției; Celebrarea acestui sacrament; Celebrantul și beneficiarul acestui sacrament; Efectele sacramentului Preoției;

Sacramentul Căsătoriei: Căsătoria în planul lui Dumnezeu; Celebrarea căsătoriei; Consimțământul matrimonial; Efectele sacramentului Căsătoriei; Binefacerile și exigențele iubirii conjugale; Biserica familială

6. Celelalte celebrări liturgice

Sacramentaliile

Înmormântarea creștină

C. 3. TEOLOGIE SPIRITUALĂ

1. Revelarea rugăciunii. Chemarea universală la rugăciune

În Vechiul Testament

La plinirea timpului

În timpul Bisericii

Binecuvântarea și adorația

Rugăciunea de cerere

Rugăciunea de mijlocire

Rugăciunea de mulțumire

Rugăciunea de laudă

2. Tradiția rugăciunii

La izvoarele rugăciunii

Calea rugăciunii

Călăuze pentru rugăciune

3. Viața de rugăciune

Expresiile rugăciunii (Rugăciunea vocală, Meditația, Rugăciunea mentală)

Lupta rugăciunii (Obiecțiile față de rugăciune, Umila veghere a inimii, Încrederea filială, Rugăciunea Ceasului lui Isus)

4. Rugăciunea Domnului: „Tatăl Nostru!”: Rezumatul întregii Evanghelii

„Tatăl nostru care ești în ceruri”

Cele șapte cereri: Sfintească-se numele Tău; Vie Împărăția ta; Facă-se Voia ta precum în cer așa și pe pământ; Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi; Și ne iartă nouă greșelile noastre precum și noi iertăm greșiților noștri; Nu ne duce pe noi în ispită; Ci ne mântuiește de cel Rău

Doxologia finală

Bibliografie pentru disciplina de specialitate/domeniile teologice:

1. *Biblia*, traducere, introducere și note de pr. Alois Bulai și pr. Eduard Patrașcu, Sapienia, Iași 2013.
2. *Catehismul Bisericii Catolice*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice București, 1993.
3. *Catehismul Bisericii Catolice, Compendiu*, Editura Presa Bună, Iași, 2006.
4. *Y – Biblia. Biblia Bisericii Catolice pentru tineri*, Sapienia, Iași 2016.
5. *YOUCAT: română. Catehismul Bisericii Catolice pentru tineri*, Sapienia, Iași 2012.
6. *DOCAT: română. Ce trebuie făcut? Doctrina socială a Bisericii Catolice*, Sapienia, Iași 2017.
7. *Conciliul Ecumenic Vatican II*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice București, 1999.
8. *VOCABULAR DE TEOLOGIE BIBLICĂ*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice București, 2001.

Notă: Bibliografia pentru disciplinele de specialitate include manualele de Religie Romano-Catolică (de limba română) cuprinse în Catalogul manualelor școlare valabile în învățământul preuniversitar, în anul școlar în care se susține examenul.

D. TEMATICA PENTRU DIDACTICA DISCIPLINEI ȘI METODICA PREDĂRII RELIGIEI

I. Religia ca disciplină de învățământ

1. Educația religioasă și finalitățile acesteia
2. Baza legislativă a predării religiei în școală

II. Dimensiunea educativ-formativă a predării religiei în școală.

III. Proiectarea, organizarea și desfășurarea activității didactice

1. Componentele curriculumului național: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii/ curriculum în dezvoltare locală), programe școlare, manuale școlare, auxiliare curriculare; alți termeni de referință ai curriculumului național: arii curriculare, discipline, module
2. Proiectarea curriculumului la decizia școlii/ curriculum în dezvoltare locală de tipul: aprofundare/ extindere/ opțional ca disciplină nouă; modalități de analiză a nevoilor specifice ale elevilor, modalități de selectare a CDS, modalități de dezvoltare a unei programe de CDS, exemple posibile pentru domeniul educației religioase
3. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplina religie. Competențe generale, competențe specifice. Operaționalizarea competențelor
4. Programa școlară: structura programei școlare, utilizarea programei în proiectarea și realizarea activităților didactice; relația dintre programa școlară și manualul școlar
5. Proiectarea activității didactice: planificare calendaristică, proiectarea unității de învățare, proiectarea de activități de învățare intra-, inter- și transdisciplinare
6. Lecția. Tipuri de lecție

IV. Principiile didactice generale. Principii didactice specifice predării religiei: principiul hristologic și principiul eclesiologic

V. Strategii didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare

1. Metode didactice: clasificare, caracterizare, metode de comunicare și asimilare a cunoștințelor/ metode de cunoaștere a realității religioase / metode fundamentate pe acțiune / metode moderne de predare – învățare / utilizarea metodelor centrate pe elev/ tehnicilor de învățare prin cooperare
2. Forme de organizare a activității didactice: caracterizare, clasificare
3. Forme de activitate extrașcolară specifice disciplinei religie și proiectarea acestora: cateheza, serbarea religioasă, vizitele și pelerinajele, expozițiile, cercurile pe disciplină, participarea la slujbele religioase
4. Mijloacele de învățământ utilizate în activitatea didactică: caracterizare, funcții, clasificare
5. Mijloace de învățământ specifice disciplinei religie: textul biblic, literatura religioasă, icoana, portretul, harta, mijloacele audio- vizuale, calculatorul etc
6. Utilizarea tehnologiei informației și comunicării, a platformelor educaționale și a softurilor în construirea unor medii active de instruire. Exemplificări pentru ora de religie

VI. Evaluarea procesului instructiv-educativ

1. Evaluarea de proces: obiective, caracterizare, funcții, tipologie. Specificul evaluării la ora de religie.
2. Metode de evaluare: caracterizare, tipologie.
3. Instrumente de evaluare: caracterizare, calități (validitate, fidelitate, obiectivitate și aplicabilitate).
4. Tipologia itemilor: definiție, clasificări, caracteristici, domenii de utilizare, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare.
5. Elaborarea probelor scrise: proiectarea testului docimologic, matricea de specificații.
6. Metode și instrumente complementare de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul, autoevaluarea, investigația, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului).

VII. Consilierea și îndrumarea spirituală în cadrul educației religioase.

Notă: Bibliografia pentru didactica disciplinei de specialitate include planurile-cadru și programele școlare pentru disciplina religie valabile în anul școlar în care se susține examenul, disponibile pe site-ul <http://programe.ise.ro/Actuale/Programeinvingoare.aspx>

Bibliografie

1. BOLOCAN, Carmen-Maria, *Catehetica și Didactica Religiei. Interferențe și deosebiri*, Performantica, Iași, 2005
2. CUCOȘ, Constantin, *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Polirom Iași 1999
3. TIMIȘ, Vasile, *Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004
4. PANOSCHI, Mihaela; LIȚOIU, Nicoleta; Pr. IORDĂCHESCU Nicolae, *Ghid de evaluare, Religie*, Aramis, București, 2001
5. ȘEBU, S., OPRIȘ, M., OPRIȘ, D., *Metodica predării religiei*, Ed. a II-a, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2017;
6. TIMIȘ, Vasile, *Evaluarea - factor de reglare și optimizare a educației religioase*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2003
7. BOCOȘ, Mușata, *Instruire interactivă*, Polirom, 2013
8. CIOLAN, L., 2008, *Învățarea integrată-fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași
9. CRISTEA Sorin, *Dicționar de termeni pedagogici*, E.D.P., București, 1998
10. CUCOȘ, Constantin, *Pedagogie generală*, Ed. Polirom, Iași, 2000
11. PETRESCU, P., POP, V., 2007, *Transdisciplinaritatea – o nouă abordare a situațiilor de învățare*, Editura Didactică și Pedagogică, București
12. STOICA, Adrian (coord.), 2001, *Evaluarea curentă și examenele*, ProGnosis, București
13. CERGHIT, Ioan, *Metode de învățământ*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980
14. Programul național de dezvoltare a competențelor de evaluare ale cadrelor didactice (DeCeE), CNCEIP, Editura Euro Standard, București, 2008.
15. CONCILIUL ECUMENIC VATICAN II, *Declarație despre educația creștină (Gravissimum educationis)*, trad. Ed. ARCB, 2000.
16. CONGREGAȚIA PENTRU CLER, *Directoriu general pentru cateheză*, traducerea Editurii Arhiepiscopiei Romano-Catolice București, 2001.
17. JOSEPF RATZINGER, BENEDETTO XVI, *Servitori della Verita. Riflessioni sull'educazione*, Editrice La Scuola, Brescia, 2009.
18. PAPA FRANCISC, *Educația, pasiune și devotament. Provocări pentru educatorii creștini*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice București, 2014.
19. PAPA FRANCISC, *Educația - în slujba vieții*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice București, 2014.
20. AA.VV. *Educare ai tempi di internet. Imparare, proporre e crescere nella rete*, ELLEDICI, Torino, 2010.
21. GIOVANNI PEZZUTO, *Isus ne învață să educăm și să ne educăm – Orientări și sugestii pentru părinți, educatori și tineri*, Ed Pauline, București, 2013).